

Referat fra møte i Faglig brukerråd syn

Tid: 01.09.21, kl. 12.00 – 15.00

Sted: Videokonferanse (Webex)

Deltakere: Grete Bruun (Norsk NCL-forening) Grete Bæverfjord (Norges Blindeforbund, foreldreutvalget), Marit Elin Eide, leder av Ledernetverk syn (regiondirektør i Statped midt). Eva Marie Hammervik (avdelingsleder Statped midt), Anne Lise Solstad (avdelingsleder Statped sørøst) og Stine Morbech (fagstab Statped sørøst).

Kopi: Sissel Sørensen Bye, Norges Blindeforbund (vara, NBF) og Sverre Fuglerud, Norges Blindeforbund (vara NBF) og Lena Gimse, Norges Blindeforbunds ungdom (NBfU).

Ikke til stede: Espen Lahnstein (Norges Blindeforbund, NBF), Silje Solvang (Norges Blindeforbund Ungdom, NBfU).

Referent: Stine Morbech

Randi Kvåle (Statped) deltok under sak 23.

Anne Katrine Eikil (Statped) deltok under sak 21

Sissel Torgersen (Statped) deltok under sak 24

Dagsorden

18/2021 Godkjenning av møteinnkalling og dagsorden

Godkjent

19/2021 Anbefalt kompetanse ved skolestart og Statpeds veiledning i bruk av digitale læremidler, ved Espen Lahnstein

TEMA 1: Anbefalt kompetanse ved skolestart

Det er store variasjoner i synspedagogiskkompetanse hos lærere som underviser blinde. I all hovedsak kan lærerne plasseres i to grupper:

A: Lærere/spesialpedagoger som har deltatt på ulike temabaserte kurs i regi av Statped

B: Lærere/spesialpedagoger som har tatt tilleggsutdanning innen synspedagogikk

Spørsmål 1: Hva tror Statped er årsaken til at ikke alle skoler som underviser blinde elever har lik kompetanse?

Spørsmål 2: Er Statpeds veiledning med tanke på anbefalt kompetanse standardisert? Altså, får alle skoler/kommuner som skal ta imot blinde elever anbefaling om å tilegne seg den samme kompetansen?

TEMA 2: Statpeds veiledning i forbindelse med digitale læremidler

Skolen blir stadig mer digitalisert og ulike IKT-løsninger har nærmest erstattet den gode, gamle læreboka. Når skolene ikke bruker bøker, mister mange blinde tilgangen til Statpeds tilrettelagte læremidler.

Spørsmål 1: Tar Statped initiativ til en gjennomgang om hvordan nettsider o apper som skolen bruker fungerer med blindetekniske hjelpemidler sammen med skolen og hjelper skolen med å finne fram til alternative løsninger dersom det er behov for det?

Spørsmål 2: På skoler med stor grad av IKT-baserte løsninger, tar Statped initiativ til en dialog med eleven for å se til at de digitale læremidlene ikke gjør skolehverdagen unødvendig krevende ved blant annet å kartlegge elevens digitale ferdigheter og omfanget av IKT-bruken?

Jeg ønsker her å vise til undervisningskompetansen lærere må ha for å undervise tegnspråkbrukere.

Videre at ferdighetstester på udir.no ikke blir tilgjengeliggjort.

Innspill i saken

Statped om ulik kompetanse i kommunene: Dette er et spørsmål det ikke finnes ett svar på. Krav til kompetanse er hjemlet i opplæringsloven kap. 10. I tillegg kommer rettigheter i samme lov etter §§ 2.14 og 3.10, og det som er hjemlet i kap 1, kap 5 og kap 9. Statped gir veiledning om hvilken kompetanse som bør bygges opp i den enkelte sak. Dette løses ulikt av ulike årsaker; rammebetingelser og tilfang på kompetanse ble nevnt som eksempler. Statped kan ikke stille krav til kommuner/fylkeskommuner om kompetanse utover det som er hjemlet i opplæringsloven.

Spørsmål rundt kompetansebehov er noe Statped rutinemessig og jevnlig tar opp i dialog med skoler og kommuneledelse. Både i veiledningstjenester, gjennom samarbeidsavtaler, rapporter og rådgivning, anbefaler vi formell utdanning og deltakelse på kurs. I alle individsaker gjør vi rede for hvilken kompetanse barnehage og skoler bør tilegne seg for å kunne følge opp synshemmede barn og elever på en forsvarlig måte.

Også PPT har en viktig rolle som sakkyndig instans. Når PPT anbefaler spesialundervisning, skal de også si noe om kompetansebehov. Som Statped, er PPT en rådgivende instans. Det må argumenteres tydelig dersom enkeltvedtaket ikke er i tråd med sakkyndig vurdering.

Innspill fra Norsk NCL-forening: Det er få utdanningstilbud på synsområdet. Dette bør Statped følge opp med KD. Det koster også for mye å ta utdanning innen synspedagogikk (betalingsstudie).

Statped bekreftet at det er for få utdanningstilbud, men orienterte om at det i tillegg til betalingsstudiet ved NTNU, også tilbys en nordisk master i synspedagogikk og synsrehabilitering ved Universitetet i Sørøst-Norge (USN).

Innspill fra NBF: Mangelfull lokal kompetanse er også påpekt i karleggingen til foreldreutvalget. Blindeforbundet jobber nå for å få inn kompetansekrav i lovverket, på lik linje med hørselshemmede tegnspråkbrukere. Forbundet håper på støtte fra Statped i dette initiativet.

Statped gjorde oppmerksom på høringen om langtidsplan for forskning og høyere utdanning: [Høring Innspill til neste Langtidsplan for forskning og høyere utdanning - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no)

Statped om veiledning i forbindelse med digitale læremidler De rådgiverne som jobber mest med IKT og læringsressurser, jobber hele tiden med å veilede med tanke på valg av ressurser og plattformer. Dette står helt sentralt i vår rådgivning. Det er et hav av nettressurser og apper som skoler bruker, og vi gir konkret veiledning i den konteksten den enkelte eleven befinner seg i. Statped bistår med å prøve ut hva som egner seg for den enkelte elev, hva som er mest brukervennlig og hva som er minst arbeidskrevende. Vi ber skolen om å være i forkant og drøfte med oss konkrete undervisningsopplegg før disse iverksettes. Mange ressurser og nettsider fyller krav til universell utforming teknisk sett, men det betyr ikke nødvendigvis at de er brukervennlige for våre målgrupper.

Innspill fra NBF Det finnes for mange eksempler på at dette ikke fungerer godt nok, selv om vi vet at det gjøres en betydelig innsats fra Statped. Vi mener Statped i større grad må utfordre skolene på problemstillinger knyttet til økt digitalisering som blir krevende for synshemmede elever. Statped må være ærlige på at digitaliseringen er vanskelig for mange i denne målgruppen.

Statped informerte om at NAV Hjelpemidler og tilrettelegging nylig har invitert Statped til en fagdag der ett av flere temaer er erfaringer med bruk av teknologi for synshemmede.

20/2021 Kursvirksomhet i Statped, ved Grete Bæverfjord

Elevkurs, lærerkurs, foreldreopplæring. Hva er status og planer, sett i lys av gjenåpning etter Covid og de vurderingene som Statped ellers legger til grunn for tiden. Ønsker gjerne at fysiske kurs og opplæringstilbud på web ses i helhet.

Grete Bæverfjord: Har gitt innspill og fått mange og sprikende tilbakemeldinger fra Statped de siste årene. Grunnen til lat vi ikke gir oss, er rapporten etter evaluering blant foreldre som viser at elevkurs er viktig for elevene. Med flere digitale tilbud bør det være mulig å frigjøre ressurser til fysiske kurs.

Statped informerte om at fagavdelingene syn nå utvikler en ny kursmodell rettet mot lærere som underviser elever som bruker punktskrift i grunnskole og vgs. Som informert om i

forrige brukerrådsmøte, er det allerede lansert et e-læringstilbud til målgruppa. Målet er å utvikle en helhetlig modell som inkluderer rådgivning som Statped gir kombinert med fysiske kurs eller workshops. De fysiske kursene begynner med fagovergripende tema og temaer knyttet til rettigheter etter §§ 2-14 og 3-10. Det legges opp til to-dagers fysiske kurs i punktskrift, mobilitet og IKT. Hvor kursene tilbys, avhenger av elevgrunnlaget. Alle må gjennomføre det grunnleggende digitale kurset før de kan delta på fysiske kurs. Det vil snart bli lagt ut kursinformasjon på statped.no og sendt e-post til skoler vi samarbeider med. De fysiske kursene skal prøves ut nå i høst, og knyttes tett opp mot lokal rådgivning. Se for øvrig notat om kurstilbudet som ble sendt ut i forkant av møtet.

NBF var positive til dette utviklingsarbeidet og spurte hvor mange lærere Statped anbefaler at skal delta på kursene.

Statped svarte at de gir råd om at alle lærere som har eleven, skal benytte det digitale tilbudet. De anbefaler videre at alle lærere/personale som har et særlig ansvar for eleven, tar del 2 og 3 som innebærer mer fordypning og praktisk læring. Statped erfarer at mange lærere fra hver skole følger de digitale tilbudene. De digitale tilbudene gjør også at vi i større grad enn tidligere får med både PPT og ledelse ved skolene. Det blir også et mer helhetlig tilbud ved at kurs sees i sammenheng med den lokale rådgivningen.

Norsk NCL-forening spurte om alle aktuelle skoler skal delta.

Statped svarte at alle regioner informerer «sine» skoler om tilbudet, men at skoler som har hatt synshemmede elever over flere år, neppe vil være aktuelle for dette grunnleggende tilbudet. For øvrig er dette åpne kurs, og alle skoler kan melde seg på.

21/2021 Status i omstillingsarbeidet, ved Marit

Marit informerte om at Statped nå går gjennom hele Statpeds portefølje og har brukt en del tid på å avklare hvordan vi skal gjøre denne jobben på en systematisk og god måte. Stortingsmeldinga er tydelig på at mandatet skal spisses og at kommuner og fylkeskommuner skal bygge mer kompetanse sjøl. Statped skal framover gi tjenester som omfatter områder som er varige, omfattende og komplekse. Alle fagområder i Statped skal gjennomgås, noe som vil gi litt ulikt utslag for de enkelte fagområdene. Det blir nå viktig å få avklart hvordan vi kan sikre god brukermedvirkning fra det faglige brukerrådet i denne prosessen.

Statped informerte om den såkalte VOK-analysen som skal gjennomføres i høst:

VOK er en intern prosess i Statped som gjennomføres høsten 2021 for å «pakke ut» mandatet og beskrive framtidige tjenester. VOK står for varig, omfattende og kompleks (begreper fra Meld St 6 og Statpeds nye mandat). KD, Udir og Statpeds roller er å utvikle statlige tiltak og virkemidler på alle tre nivåer i pyramiden

Kommuner og fylkeskommuner skal ha tjenestetilbud på alle tre nivåer i pyramiden ved å oppdage/gjenkjenne, tilrettelegge/implementere og vurdere/revidere. Statped skal være tjeneste- og kompetansetilbyder på nivå 3: varige, omfattende og særlig komplekse saker i et tverrfaglig samarbeid. Prosessen gjennomføres i tre trinn: 1. Begrepsanalyse, 2. Analyse av utfordringsbildet, 3. Beskrivelse av framtidig utfordringsbilde og tjenester, 4. Presentasjon av resultater. Felles bruk av begreper besluttet i direktørmøtet 21.oktober og beskrivelse av tjenestetilbudet besluttet i direktørmøtet 16. desember.

Innspill fra organisasjonene:

NBF var svært kritisk til denne prosessen og spurte hvor det blir av barna og elevene i det hele. Representanten opplever at Statpeds tjenester bygges ovenfra og ned, mens intensjonen må være at behovet til målgruppa skal legges til grunn.

Representanten viste til siste utgave av NBFs medlemsblad der politikere blir intervjuet og der Høyres representant slår fast at både blinde og svaksynte fortsatt skal ha et tilbud fra Statped. NBF framholdt videre at det er svært vanskelig for representantene å få en forståelse av denne prosessen slik den ble presentert.

Representanten for NCL-foreningen framholdt at foreningen gjerne gir innspill i prosessen, men poengterte at det er avgjørende at det formidles tydelig hva det forventes at det faglige brukerrådet skal mene noe om. Foreningen ser fram til å gi tilbakemelding på forslagene som blir forelagt brukerorganisasjonene, og i neste omgang gi tilbakemelding på hvordan de erfarer at tjeneste treffer.

Konklusjon: Brukerrepresentantene deltar på ett eller flere møter i god tid før 17. nov. Stine innkaller til møte(r) så snart som mulig.

22/2021 Sarepta, ved Statped

Sarepta er et eldre program som ble utviklet på 1990-tallet, og programmet har i hovedsak blitt benyttet i Norge og Sverige. Programmet ble i utgangspunktet designet for målgruppen med diagnosen JNCL, men i Norge har vi utvidet målgruppen til døvblinde og andre med store synsvansker i kombinasjon med en mer sammensatt problematikk. Vi har valgt å fortsette å anbefale programmet samt veilede i bruken av det. Per i dag finnes det ikke et alternativ.

Statped har nå jobbet videre med prosjektforslaget, og det er stor usikkerhet knyttet til hvor mye utvikling og drift av et nytt Sarepta vil koste, og det er flere spørsmål knyttet til hvordan verktøyet kan driftes fremover.

Statped har drøftet saken i direktørmøte 23.06.21 og konkluderte da med at vi vil ha en dialog med Utdanningsdirektoratet om hvordan de stiller seg til lignende saker, før vi konkluderer med hva vi skal gjøre.

Vi kommer tilbake med mer informasjon så raskt vi har fått drøftet dette med Udir.

I møtet orienterte Statped om at hvis det skal utvikles et nytt Sarepta, kommer vi opp i en betydelig sum, både med tanke på utvikling og drift. Statped har nå en dialog med udir om hvem som skal ha ansvar for hva av ulike typer ressurser (oppgavefordeling mellom udir og Statped). Når det gjelder Sarepta, må vi avklare spørsmål knyttet til eierskap, drift, support og videreutvikling. Statped vil også ta initiativ til en dialog med KD om dette.

Statped veileder fortsatt i bruk av Sarepta og vil sørge for å drifte programmet fram til det ev. er utviklet noe nytt. Statped anbefaler også programmet til nye aktuelle brukere. Det innebærer imidlertid en betydelig utfordring dersom programmet bryter sammen.

23/2021 Orienteringer fra SLoT

Lærebøker (Spørsmål fra Grete Bæverfjord): Hva er situasjonen ved skolestart? Kommer det henvendelser om tilrettelegging av annet læremateriell enn bøker?

SLOT orienterer om pågående samarbeid mellom de synsfaglige avdelingene og SLoT om utvikling av læremidler. Dette er en oppfølging av sak 13/2021. SLoT ønsker flere tilbakemeldinger fra rådgivere og skoler når det gjelder bruken av læremidlene Statped tilbyr, og vil legge til rette for en tettere dialog mellom læremiddelavdelingen, rådgivere i fagavdelingene og skolen. Utgangspunktet for tjenestene og lærmiddelutviklingen, er prinsippene for bruk av punktskriftmateriell som Statped har utarbeidet i samarbeid med Faglig brukerråd syn. Formålet med initiativet fra SLoT er å øke kvaliteten på tjenestene knyttet til rådgivning og bruk av punktskriftmateriell.

SLoT orienterer om arbeidet og status i saken.

SLoT orienterte:

Alle læremidler til barneskolen er levert til skolestart med unntak av bøker som brukes etter jul. Dette er kommunisert til skolene. For ungdomsskole og videregående er det noen produksjoner som ikke er ferdige. Dette er i hovedsak fordi forlagene har hatt sene lanseringer av nye bøker. Matematikkfaget er det faget med mange nye bestillinger i år. Dette har antagelig sammenheng med relativt store endringer i fagplanene. Her er også forlagene sene med å få ut bøkene. I tillegg er det noen få papirpunktbestillinger som ikke er helt klare, men disse ferdigstilles også i disse dager. Alle som har bestilt papirpunkt, har fått boka i Wordformat. Statped informerer skolene om de får alternative verk og/eller når vi forventer å ha boka klar.

Henvendelser om andre læremidler enn bøker (jf. spm. fra NBF) Det kommer ikke bestilling på andre ressurser fordi det ikke er lagt opp til at skoler kan bestille andre produkter. Det er rådgiverne i fagavdelingene som formidler til SLoT hvis skolene melder om behov for andre typer ressurser enn de vi vanligvis leverer. Rådgiverne informerer også skolene om hva vi har av materiell.

Samarbeid fag og SLOT Det er etablert et systematisk samarbeid mellom fagavdelingene og SLOT. Det er bla. satt i gang en «forelesningsrekke» for å vedlikeholde og videreutvikle kunnskap hos rådgiverne om ressurser fra SLOT, f.eks. informasjon om «førskolepakken» og temaer omkring musikknotasjon. Statped vurderer også å markedsføre nye tilbud og produkter via Statpeds FB-side.

Eltho-spill: Det er laget et nytt opplag av Eltho-spill. Spillene er tilgjengelige i Statpeds nettbutikk.

Musikk: Det produseres nå en helelektronisk bok for VGS, slik at også noter er inkludert i den elektroniske versjonen. Her deltar Statped i et internasjonalt prosjekt som avsluttes i 2022.

Figurer: Alle figurer som leveres er nå med svart trykk for seende.

Representanten fra NBF viste til at rådgivningsapparat må være mer på for å fange opp og følge opp. Hun viste til innlegg i en FB-gruppe der mor til et sterkt svaksynt barn later til å ikke få nødvendig oppfølging mtp. tilrettelegging.

Statped svarte at Statped som hovedregel er inne i alle saker som gjelder elever som er blinde. I enkelte større kommuner har de synspedagoger ansatt som følger opp svaksynte barn og elever. Statped er derfor ikke alltid inne i disse sakene.

24/2021 Statped presenterer en ny læringsressurs som vi utvikler på ADL-området

Ressursen er en nettressurs som skal publiseres på statped.no

Innspill fra brukerrepresentantene:

- Et godt og viktig initiativ.
- Det må gå fram av nettstedet at ressursen gjelder 0 – 6 år.
- En overordnet diskusjon om dette blir funnet av målgruppa. Det er vanskelig å orientere seg på statped.no.
- Mange har tilleggsvansker. Veldig bra at Statped her fokuserer på synsvansken og ikke alle andre vansker. Fint også at «blindemetodikken» har hovedfokus.
- For NCL-gruppa vil ressursen også være aktuell for barn i overgangen barnehage skole.
- Representanter i faglig brukerråd ønsker å gi innspill til ressursen når den er mer utviklet.

25/2021 Eventuelt

Ingen saker til eventuelt

